

Приловський В.В.

старший викладач кафедри цивільно-
правових дисциплін
ДДУВС,

Єрмоєнко І.Л.

адвокат

ОБОВ'ЯЗКОВА ЧАСТКА У СПАДКУ: СВІТОВИЙ ДОСВІД

Правове регулювання відносин щодо спадкування майна носить комплексний, міжгалузевий характер. Незважаючи на складні історичні процеси та спроби ліквідувати приватну власність, спадкове право посідає особливе місце як у житті кожного громадянина, так і у системі цивільного права. Виникнення права власності і розвиток шлюбно-сімейних відносин у суспільстві зумовлюють потребу відповіді на питання щодо долі майна, яке залишається після смерті людини.

Право на обов'язкову частку у спадщині – це особисте майнове право непрацездатних спадкоємців першої черги отримати визначену законом частку у спадщині незалежно від змісту заповіту.

Актуальність даної статті полягає у визначенні обов'язкової частку у спадку не тільки на вітчизняному, а й на світовому рівні.

Метою є виявити всі критерії при наданні особі обов'язкової частки у спадку при умові, що вони не були включенні до заповіту.

Спадкування, як і будь-який інший соціальний феномен, виконує не лише покладені на нього суспільно-корисні функції. Можливість визначити долю майна після смерті і передати його у спадщину – є однією із найважливіших гарантій стабільності відносин приватної власності у будь-якій цивілізованій державі.

Спадкування – перехід прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців).

У юридичній літературі є багато думок відносно обов'язкової частки у спадку. Так, наприклад, обов'язкова частка у спадку є «частина спадкового майна, яка повинна бути передана спадкоємцю незалежно від того, що сказано в заповіті».

Відповідно до цивільного кодексу України, що наявність інституту обов'язкової частки в українському законодавстві призвано підтримувати окрему категорію осіб, які потребують у захисті (вік, стан здоров'я), а також забезпечити матеріальний достаток осіб [5, с. 266].

ЦК СРСР 1922 р. визначав розмір обов'язкової частки не менш трьох четвертих законної долі спадкоємця. Відповідно до ЦК СРСР 1964 р. розмір обов'язкової частки складає дві треті долі, яка б надавалась кожному зі спадкоємцям при спадкуванні за законом. Після чого обов'язкова доля стала набагато менше.

В сучасному українському законодавстві, під спадкуванням обов'язкової частки мається на увазі особливий порядок спадкування, який не залежить від волі спадкодавця, викладеної в заповіті. Більш того, Цивільний кодекс України

(стаття 1235) регламентує, що спадкодавець при складанні заповіту не має права відмовити у спадщині особам, що претендують на обов'язкову частку у спадщині [4, с. 510].

Стаття 1241 Цивільного кодексу України передбачає перелік таких осіб:

- діти спадкодавця, які не досягли повноліття (18 років);
- досягли повноліття, але непрацездатні діти спадкодавця;
- батьки, які є непрацездатними;
- чоловік який пережив у разі його непрацездатності.

Відповідно до п.1 ст. 1149 ЦК РФ неповнолітні чи непрацездатні діти спадкоємця, мають право не менш як на одної третини всього спадку, незалежно чи було це сказано у заповіті.

Австрійське законодавство зараховує до обов'язкових спадкоємців дітей спадкодавця, а за їх відсутності – його батьків, а також одного з подружжя. Під дітьми мають на увазі також внуків та правнуків, а під батьками – всіх бабів та дідів.

Обов'язкова частка кожної дитини та одного з подружжя складає половину того, що належало б кожному з них при спадкуванні за законом. За висхідною лінією кожний обов'язковий спадкоємець має право на третину того, що він отримав би при спадкуванні за законом. Причому допускається зменшення обов'язкової частки у спадщині, якщо особа, яка має право на її отримання, та спадкодавець ніколи не перебували у близьких відносинах, що зазвичай існують в сім'ї між подібними родичами. Однак зазначене право не може бути реалізоване, якщо заповідач безпідставно відхилив здійснення права на особисте спілкування з особою, яка має право на отримання обов'язкової частки у спадщині (§ 773a ЦК Австрії) [2, с. 348].

Спадкове право Франції, Німеччини та Англії говорить про обов'язкову долю спадку, яка не може складати не менш як половини усього спадку.

Право на обов'язкову долю в Німеччини надається родичем, які у свою чергу не були внесені до заповіту. Вони будуть отримувати половину усього спадку, яке було вказано у заповіті, та будуть вважатися спадкоємцями за законом. Але у такої особи повинне бути аргументи за якими він би підтвердив, що потребує у прийнятті даного спадку [1, с. 36].

У законодавстві Франції всі родичі, які проживали та допомагали спадкодавцю не менш як три роки теж мають право на обов'язкову частку за законом. Але на таких осіб розповсюджується не тільки майно яке належало померлому, ай всі борги які були на той час у спадкоємця.

Таким чином, інститут обов'язкової долі у спадковому праві України, Англії, Франції, Німеччини, Росії та Австрії наданий для охорони майнових інтересів всіх членів сім'ї спадкодавця, таким чином регулює обов'язки власника та інших осіб при наданні їм законного права на майно. Розмір обов'язкової долі є різним, що залежить від соціального рівня держави, та підстави для надання такої долі є різними. Найбільш ширшими такі підстави є у Франції, а найбільш меншими у Росії. Перелік таких осіб є вичерпний і розширеного тлумачення не потребує для всіх країн світу.

Бібліографічні посилання:

1. Заїка Ю. О. Єдність спадкових правовідносин / Актуальні проблеми цивільного, сімейного та міжнародного приватного права (Матвєєвські цивілістичні читання): Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 10 листопада 2016 р. – К.: Алерта, 2012. – С. 34-36.
2. Заїка Ю. О. Особливості захисту права на обов'язкову частку спадщини // Особливості захисту суб'єктивних цивільних прав : монографія / За ред. О. Д. Крупчана та В. В. Луця. – К.: НДІ Приватного права і підприємництва НАПрН України. – 2015. – С. 348-364.
3. Васильченко В. В. Коментар та постатейні матеріали до законодавства України про спадкування / В. В. Васильченко. – Х. : Одісей, 2015. – 480 с.
4. Цивільне право України : Підручник. Загальна частина : Загальні положення. Особисті немайнові права фізичної особи. Право власності та інші речові права. Спадкове право. Право інтелектуальної власності. Загальні положення про зобов'язання та договори. / За ред. І. А. Бірюкова, Ю. О. Заїки. – К. : Алерта, 2014. – 510 с.
5. Рябоконт Є. О. Спадкове правовідношення в цивільному праві: монографія / Є. О. Рябоконт. – Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К.: Віпол, 2016. – 266 с.

Андрієвська Л.О.

викладач кафедри цивільно - правових дисциплін ДДУВС

КОМЕРЦІЙНА ТАЄМНИЦЯ ЯК ОБ'ЄКТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Одним із головних важелів, які забезпечують достатній рівень безпеки суб'єкта господарювання виступає захист інформації, яка є секретною, та до якої можна віднести і комерційну таємницю. В Україні охорона щодо захисту інформації має багато недоліків. Такі недоліки виступають не тільки в нормативно - правових актів даної галузі, але і у теоретичному обґрунтуванні щодо регулювання комерційної таємниці як об'єкта інтелектуальної власності.

Мета даної праці є визначення інформації, яку становить комерційна таємниця, та розгляд теоретичних і практичних аспектів, як формування, використання та захисту комерційної таємниці.

Дане питання висвітлювалося в працях багатьох вчених, а саме: Г.О. Андрощуком, Ю.В. Носиком, А.В. Марущаком, Ю.М. Капицею, В.А. Северіним, Е.Я. Соловйовим та інші.

Відповідно до ч. 1 ст.505 Цивільного кодексу України: комерційною таємницею є інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була